

131 Եղանակամ ապա Յակոբ սերտիւ,
Ասէր Սարգսի ամբ բանիւ,
Կայնու զԱթոռն ախորժ սրտիւ,
Լեալ Պատրիարք տեղոյն յարգիւ:

132 Իսկ Սարգիս մեր հրաժարամբ,
Մինչեւ ապա մեծաւ երգմամբ,
Եղանակն նրմա ոտն գտնեմք,
Ձոյ կոմի գոյն ընդ նոյն բեռամբ:

133 Ետոյ իբրեւ յայտնէր նոյն բան
Սամուէլի եւջ բերան,
Եակոբ պայպէս ոճիւ կոծման
Ողբոյր Սարգսի գէժ յանդիման:

134 Վայ քեզ Եակոբ հեգ արեկոյ,
Ձոր պղծ երգմամբ հերքեմ, ահա
Կալար գու զայն որպէս ագահ
Ձամբս յալով՝ ցործս ներկայ:

135 Եայն բան նորին Սարգիս բարուն
Կանաւ ըզնա՝ ի կոծելոյ՝
Մըխիթարէր անդրէն իսկոյն
Ըգիտիւն բանիւ ներհուն:

136 Ի վաղջանի Եակոբ ծիւրեալ,
Իբրեւ բռնի հաճեցուցեալ,
Ըգիտիւն բարուն գովեալ,
Կարգէր ինքեան յաջորդ քարեալ:

137 Ապա Եակոբ բարունի
Իբրեւ երկուց ամաց ըզնի՝
Ի հանդերձեան յաստեաց փոխի,
Առ առ համար իւր ըստեղծի:

138 Եւ մինչ թաղիւր նորին մարմին
Ի գամարանս Պէյոզլուին,
Առնէր Սարգիս ի նոյն վայրին
Ողբերգարար զգովեալ նորին:

139 Եւ յիրաւի Եակոբ նայեան
Էր գրուածից մեծաց արժան,
Եթէ չէր լեալ փառաց մարգկան,
Եւ Աթոռոյն գերի հաւան:

140 Զի առ պահել միշտ ըզգահ իւր,
Եար անկասկած վայելել զիւր,
Ի սեր Աղբին ա՛ ի փառքս իւր,
Ընդ լաւս վաս իսկ խառնել հարիւր:

141 Ապա եղևի մարգահաճի,
Որ ըզնի փառս այս աշխարհի
Ի վեր գասէ քան զփառս երկնի,
Զարն հաշակեալ որպէս բարի:

142 Այլ արդ Գրիգոր նոր Պատրիարք
Որ ձօնեալ էր յար Սարգսի յարգ
Ոչ պատուիրեալ նորա նոր կարգ
Թոյլ տայր նրաւս յիւր նախկին յարկ:

143 Զոր եւ պատուեալ սիրեր յաւետ,
Կոչեալ ըզնա հայր, վարդապետ,
Որու՞ առնէր զօճան եւ պետ,
Զի գիտէր թէ չէրն այր անպետ:

144 Իսկ յետ իբրեւ միջ տարւոյ
Հայ երիցունք Ղալաթիոյ
Սարգսի բանից ոչ եւս Տաճոյ
Դարան գործեն նրմա յետոյ:

145 Զի Սարգիս միշտ ի քարոզին
Ընդ այլ խրատուց ասէր Աղբին,
Խոտտովանիլ նոյն Տերտերին,
Որ է գիտուն նրաւորնին:

146 Առ այս բերէր իսկ օրինակ,
Թէ անփոյթ է եւ անգիտակ,
Որ առ բրժիկի՞ս հերքեալ զգիտակ՝
Ընտրէ զանվարժն եւ զանտեղեակ:

147 Ապա որչափ է աններհուն,
Որ վասն հիւանդ, խոցեալ հոգւոյն
Մերժեալ ըզնա՞ քաւչի ներհուն՝
Անփորձ բուժի հաճի գեղցին:

148 Եւ զի յողունք այնք երիցանց
Անկիրթ, անհաս էին զբրեանց,
Աղքն բոկըտէր հեռանալ յայնց,
Ուստի վրէժ նոցուն փայլեաց:

149 Ողբ եւ ապա ըստ մեծ մասին
Ի տան իմիւր գաղտ խմբէին,
Ուր շարափոս իբր կնքէին
Առ յըզլ վայն Պատրիարգին:

150 Որով զԳրիգոր մաղթէին շատ
Զի արասցէ զինքեանս ապառ
Յըզլել զՍարգիս անտի բացառ
Բարձեալ յինքեանց զԱղբին գանկատ:
(Ընդունելի):

ԼԵՂՈՒԱՐԱՆԱԿԱՆ

ԼԻԿԵՐԵՆՆ ԵՒ ՀՅՅԵՐԵՆԸ

Sam Sophus Bugge

(տ. Իրն Lykische Studien II, Christiania 1901)

Ուսումնասիրելի Ղ. Բարբուրայնի:

1.

Հաշակաւոր Հայագետը Նորվեգիացի Bugge
հաճեցաւ ինծ այս օրերս իրեն Lykische Studien II
իրը նուր ըզնիւ եւ անսնելով, որ գործը Հայե-
րենի մասին ալ հետաքրքրական է, ահաւասիկ

« Տես Ժողովուրդն Զ: Խմբ. »

Իււկ. *tiluma, tilume* անձերուն անունը
Τίλωμα *ti-lu-ma (-me)-էն, նորա մէջ -lu ակն,
alg "ուրիշ մը (հայտն.), -էն, -ma- առ matī "թող
առաւ" այնպէս, որ ti-lu-ma "ուրիշ մեռեալ մը
թող տուող (այսինքն շրջամասն մէջ)"

Իււկ. *tideri* "գաւակ, tideri" "բարի, պարզ
բացատրութիւն դեռ չունենի, Bugge կը բա-
ցարի tideri "մեռեալը դեռող գերեզմանը"
ti-dei-mi ալ նոյնը կը նշանակէ "գաւակ, որդի,
ուրեմ" *մեռեալը գերեզմանը գնող, -էն, այս
գաւակներու պարտք բլլալով:

Իււկ. *mleideri* = *mle-le-de-ri-ի մէջ mlg
գոյցէ "մեռեալ" է, le = hle "նորա մէջ" de
"գնելով" de- "գնող" -էն եւ eri "գերեզմանը"
(անդամ). հոյով-է եւ այսպէս բոլոր բառը
*մեռեալը գերեզմանի մէջ գնելով, նշանակ-
ուներ:

Բարբաթեան վրայ հմտ. եռ. *saltim-
banco* "Bänkelsänger", հմտ. *passavant*, *Passier-
zettel*", քրդ. *Kehrhaus*, գանձարդ *en Hugaf*,
նորվ. *en Rivihel*, նաեւ յուն. *τρεχέδαινος*,
ἐπιχαυρέκαχος եւայլն:

2. Bugge իււկ. *tiya*-ի մէջ ալ ti "մեռեալը,
գին, բառը կը փնտռէ, յոգն. սեռ. -ար. *tiyā*,
tiyas-ի մէջ ն-ին *tiya նիւնէր ներկայ է. Հայ-
վերջաւորութիւնը io- արմ. ներք. -ից (դ. օ.
որդեաց որդի-էն) իււկ. *-yas*-ին (*tiyas*-ի մէջ) կը
համապատասխանէ բայց - որդեաց-ի մէջ օ-էն
ծաղած բլլալով, կը կարծի Bugge, որ իււկ. -se
յոգն. սեռ. հոյով վերջաւորութիւնը (*tiyāmīse*)
աւելի ծիշտ հայ. յոգն. սեռ. -ց-ին համա-
պատասխանէ:

3. Իււկ. *miyedi*-ի մէջ *mi, einen* = հայ.
մի, ուրեմ *me uve ke mi-y-edi* = "եւ եթէ որ մի
ներս թողուց, իււկ. *emi* "էր" ներք. *emi* "է"
ձեւապէս հայ. *ու-նի է:

Իււկ. 2. *uue* "τινὰ, τι" եւ *tike* "τινὰ, τι"
աւարբեր արմ. -էն եւ, հմտ. լատ. *uiter, ubi, unde*
ullus եւ *quis, quui*; հայ. ու, ու, եւ է, յուն.
póteros եւ *τίς*:

Իււկ. *uue* բառ Bugge-ի հ. -ով իււկ. ու
հնչեւ. ծ-էն եւ -ve իււկ. ու-ve-ի մէջ անհոյով
մասնիկ է, հմտ. հայ. ու (սեռ. ոյր. ար. ու
եւ այլն):

Իււկ. *uue*-ի մէջ գաւառացի -ve ձեւապէս =
լատ. -ve է հմտ. յուն. *ή-է* = *ή-է սր. -ve
"կամ":

4. Իււկ. 1. *pi-sba, iuk. pasba* *piasba-էն
pi-ով է առ *epi* "յետ, = յուն. *ἐπ* "սին" որ
ժողաւած յետ կու գայ. կը հետեւի, նշանակա-
լի բառը:

Իււկ. *esbe, sebe, saba* *սին որ մէկ տեղը
կը պատկանի, խումբ, միութիւն, ժողաւած է,
արմ. ք ունիւր *ese, se* "ընդ, եւ, -ի մէջ, -be, -ba
վերջաւորութիւնն է. Անունը *seba (saba*-ի պէս)
*seba-էն է, *esbe, *eseba*-էն:

Համեմատելու է հնչեւ. *sebhā, սր. *sqbhā*
"ժողովք, աղաւթիւն (Sippe)". Ընդգծ. է այս
համեմատութեան իւր (իււկ. *hu-vedri*-ի մէջ),
ուրիշ բարբաթեանց մէջ գ = հնչեւ. *sp* "ընդ,

մէկտեղ", բայց հմտ. հերբ. *amail* "ինչպէս",
samail "նման" -ի մաս:

Իււկ. 2. *gha-ba*-ի -ba վերջաւորութեամբ
հմտ. հնչեւ. *bho-սր. sthūābha* "մեծ" իտ.
ankesatybas "կանուկ" -ի մէջ. Իււկ. *es-be, iuk. 2-
sa-ba, se-be-ով* հմտ. վերջաւորութեան նկատ-
մամբ հնչեւ. *atro-ba* "ընդերք":

5. Իււկ. 2. *kibe, kibe* "եւ", "կամ" նշա-
նակութիւններ ունի, հմտ. հնորվ. *eda* "կամ",
աղա. *oðde* "կամ" յաճախ "եւ" ալ դ. օ. *dāra*
de wif oðde wer on worold cendam Elene 508;
Սկր. *uta* ալ "եւ", "կամ" նշանակութիւններ
ունի, հմտ. նաեւ լատ. *neve* *ve*-ի մաս:

Իււկ. 1. *ti-be* իււկ. 2. *ki-be, se-be*-ի *be*-ն
հպրաւ. *bhe* "եւ", -ով կը համեմատուի եւ *ինչպէս*
իււկ. *tibe*-ի մաս *tibe*, իււկ. *kibe*-ի մաս *ki-be* ալ
կայ, նոյնպէս կայ լատ. *bei* "եւ", հպրաւ. *bhe*
"եւ" -ի մաս, հմտ. Brugmann, Grundr.
II, 787:

6. Իււկ. -ը ունի *terñ* "զերմասեղ", անկէ
աւարբեր *terñ* "զոր, ն-ով, որ հայց. հոյով
նշանն է = հնչեւ. *terñ*, հմտ. հայ. *յե-ն*, իւկ.
իւկ. հայց. -ներ *q-ով* հնչեւ. -om եւ *ām*-ին կը
համապատասխանեն:

Իււկ. *terñ* "զերմասեղ" *ñterñ -էն ձեւա-
պէս սր. եւ հպրաւ. *amtar* "մէջ, մահաւայտի հետ
կապուելու է բառ Sophus Bugge-ի:

(Ընթանալիք)

ՀԻՆ ՀՈՅՐԵՐԻ ԾԱՌԵԿՈՅ ԳՆՐԵՆՈՐԵՆԵՐԸ

ՀԱՏ 4. ՊԵՐԾՐՈՐԸՆ

Գ.

Յ-էլ-ն-ն-ն:

(Ընթանալիք)

Ա. 2այնաւորաց անկուրը կը կառարարէ ինքի
նշ միւնչի՝ գունէ նման սկզբանց համեմակ եր-
կուքին մէջ ալ. հինու. *vū selē > առաւ. v selē*
"ի գեղը" հինու. *vū snē > առաւ. vō snē* "ընդ
մէջ" հմտ. յն. *σχέιν*, բայց *ἐχτός*.

Բ. Երկարացում. հինու. *dogū, սեռ. dogu*
"Աստուած" սր. *bōg, սեռ. boya* հմտ. լատ.
pēs, pedis. յն. πατήρ, πατέρα.

Գ. "2այնաւորութիւն" հինու. *e > լեհ. e: a*
(*lecied* "թաշիւ, lot" "թաշիւ") հինու. *ē(ē) >*
լեհ. *e: a* (*w lesie* "անաւան մէջ. *glas* "անաւան")
հմտ. հնչեւ. *φύρος* (հնչեւ. *dyo-mēn*) եւ *ē: ā* (լատ. *legēs*:
legam - *ām*) տեւ *Z. f. vgl. Sprachf. XXXVIII, 404*.

Դ. Բաղաձայններու բաղադրեալ խմբեր
որոնց պատճառն էր հնագոյն ձայնաւորաց անկուրը,
իրարմէ չարհապան պլլակերպ զարդացումներ կ'աւ-
նեան. հինու. *būšela* "մեղր", առաւ. *pēla, լեհ. p-
psacola, լեհ. vōla, սլով. šebela*. — առաւ. *chori*
"ժամապալու", լեհ. *ichōra, լեհ. schof*, սրբ.